

دارالفنون

اکادمیہ اسلامیہ
کوشاں و تحریج و فعہم

فلسفہ، اجتماعیات، تاریخ، جغرافیا، ادبیات

ایکی آبادہ بـ نشر اولنور

مندرجات:

آناطولیدہ اسلامیت [کوپرولو زادہ محمد فؤاد]
اسکی ساولر (ما بعد) [نجیب عاصم]
آوستریا نشریاتندن : عثمانی تاریخنہ دائیر تدقیقات بولتنی [راغب خلوصی]

کتابات و مجموعہ لر

[نجیب عاصم]

[م ۱]

[د. خ.]

چین تاریخی
حق مفہومنہ دائیر برقو نفرانس
مجموعہ لر

شہزادہ باشی : اوقاف اسلامیہ مطبعہ
۱۹۲۲-۱۳۳۸

من مفهوم منک وقوه مؤیده سنت صورت
تلقیسی حقنده اسلام فلسفه حقوقیله آورو پا
فلسفه حقوقی آراسنده بر مقایسه به دائره حقوق انسان

استانبول ۱۳۳۸
قدر مطابق سی

مدرس میر بل

حقوق مدرسه‌سی مدرسلرندن سید بک افندینک دارالفنون قونفرانس صـالوننده [(حق) مفهومنک و قوـة مؤیده‌سنـک صورـت تلقـیـسـی حقـنـدـه اـسـلـام فـلـسـفـه حقوقـیـلـه غـربـفـلـسـفـه حقوقـیـآـرـاسـنـدـه مقـایـسـه] يـه دـائـر وـیرـدـکـلـرـی قـونـفـرـانـس اـخـیرـاً طـبـع اـولـونـشـدـر . مؤـلـف محـترـمـک قـونـفـرـانـسـک باـشـنـدـه بـیـان بـوـیـورـدـقـلـرـی کـبـی (حق) مـفـهـومـنـک مـذـشـائـی وـمـاهـیـتـی مـسـئـلـهـسـی اـکـ مـهـمـ بـرـ مـسـئـلـهـ فـلـسـفـیـهـ در . شـیـمـدـی يـه قـدـر بـوـ خـصـوـصـه غـربـفـلـسـفـیـلـهـ مـخـتـلـف اـفـکـارـیـلـه اـسـلـام فـقـهـاـسـنـک (حق) حقـنـدـهـ کـی تـلـقـیـسـنـک مقـایـسـهـ سـنـه دـائـر تـورـجـهـ مـزـدـهـ هـاـنـ هـیـچـ بـرـ اـثـرـ یـوـقـدـی . بـوـ اـعـتـبـارـلـه سـیدـ بـکـ اـفـنـدـینـک طـبـعـ اـیـدـیـلـنـ بـوـ قـونـفـرـانـسـلـرـی جـدـاً شـایـانـ اـهـمـیـتـدـر .

مؤلف محترم اولاً (حق) کلده سنک لغوی و اصطلاحی معنالرینی ایضاح ایلیور و (حق) مفهومنی [بر انسان ایچون هر وجهه ایله ثابت و آکا مختص اولان شی] دییه رک تعریف ایلیورلر. سید بک افندی صلاحیت (Pouvoir) ی (حق) مفهومندن آیردقلری، دها دو غریسی (حق) ی ملزمومی اولان صلاحیت ایله تعریف ایتمد کلری ایچون لغوی معناینی استناد ایله یه قاریکی تعریف قبول ایلیورلر. فقط بزه اویله کلیورکه (حق) مفهوم بسیطنی محقق تعریف ایتمک لازم ایسه اونی ملزمومی اولان صلاحیت ایله، مقابلى بولونان وظیفه ایله تحديد و تعیین ایتمک ایحاب ایدر. چونکه سید بک افندینک ترجیح ایلدیکی تعریف (حق) ک انسانلر آراسنده کی مناسباتدن دوغمش اولدیغنى، تعبیر آخرلە اجتماعى ماھیتنى قطعیاً ارا ئە ایلیمه مکده در. او تعریفلە ظن اولونابیلرکه (حق) انسان ایله بر شى آراسنده کی مناسبتدر. نته کیم مؤلف محترمده «حق تحقق ایتمک ایچون بر کرە انسان سوکرا برشى، دها سوکراده ایکیسى آراسنده براتصال و اختصاص بولونان» دیبورلر. [صحیفه ۵] حالبۇکە حق مفهومى اول امردە انسانلرى و اونلر آراسنده کی مناسبتى تضمن ایدر. جمعیت ایچنده ياشایان فردك يامغە كندىسىنی صلاحىتدار كوردىكى عمللر قىصد ايد! اىدېجە «حق» ک مشخص Concret تعريفى ياسپىلاماز. اویله ظن ایدىيودزکه (حق) ک مذشائى آرانىرکن دوشۇنولەجك نقطە اشىيا ایله فرد آراسنده کی اتصال حاجزك سبى دكىل، انسانلر آراسنده کی صلاحیت متقابله «اعتقادینك ماھیتىدر.» «حق ملکىت» بىلە انسانلرک اشىا اوزرنده کی صلاحیت منقاھلە لرنىن باشقاھ سر شە دكىلدر.

(حق) مفهوم منك اهميتنى كو سترمك او زرە مؤلف شو صورتله ايضا حاتده بولۇنو يور: « بواساس [يعني (حق) لک ماھيتي] صاغلام ولا يترزل برصورتده ثبیت ايديله يەجك اولور ايسە او زرینه ئasis ايديلەجك بناء حقوقى دا ئاما انهدامە محکوم دىك اولور . نته كىم آورو پاده وقتىلە تأسیس ايديلەش او لان مؤسسات حقوقىيە صاغلام ومتىن اساس او زرینه بنا قىلماش اولدىغىندىن هان جملەسى منهدم او لىش ، او نلرک يرىنە يكىيدن تأسیس ايديلەنلرکدە بر قىسى بو كون انهدامە يوز طوشىدر » بىز بوفىگە اشتراكا يىلەم يورز . «حق» مفهومى حقىنە مختلف تلقىلرک او لامىسى مكونات حقىنەدىكى

نقاط نظرک ، ایاعانلرک مختلف او لاما سنه مستنددر . (حق) ک منشائی ، اساسی مسئله‌سی انسان وغاية انسانیت حقنده کی قناعتمنزه ، بوده بوتون عالم و مکونات حقنده کی تلقیمزمه صیقی به با غلیدر . بو خصوصده مختلف قناعتلر حاکم اولدقجه (حق) مفهومنک منشاء و ماہیتی حقنده ده مختلف نظریات موجود او لا جقدر . آورو پاده کی مؤسسات حقوقیه‌نک انهدام ایتمسی ، ياخود انهدامه يوز طو ته‌سنک عامل اساسی‌سی (حق) مفهومنک ماہیتنه داير اعتقاد و نظریات مختلفه ده کورمیبورز . بالعکس انهدام ایدن ياخود انهدامه يوز طوتان مؤسسات حقوقیه‌نک تولید ایتدیکی اضطرابات یکیدن یکی به (حق) ک ماہیتنی آراشدیرمه انسانلری سوق ایدوب دورمشدر .

مؤلف (حق) مفهومی حقنده غرب مؤلفلرینک بلی باشلی بوتون نظریاتی تلخیص و بونلری تقيید و اسلام فقهه‌سنک بو خصوصده کی نظریاتیله مقایسه ایلیورلرو (حق)ی صرف منفعت وقوته ارجاع ایلین بسيط منفعتجی نظریاتی تقيید ايلرکن شو مطالعه‌ی سرد ايدیورلر : « انسانلک بر مادیت ، بهبیمیت جهتی اولدینی کبی برده معنویت ، ملکیت ، روحانیت جهتی وارددر . بویالکز بزده دکل ، علی‌العموم اوروپاده ده بویله در . اوروپا حکم‌هستنک ده اکثریسی ، مادیون مذهب‌هه سالک اولانلردن ماعدامی ده انسانک معنوی برموجودیت بولوندیغنه ، بناءً علیه انسانک عینی زمانده متافیزیک بر بنیه‌ی حائز اولدیغنه قائلدرلر . » بوجله‌ده کوستریورکه مؤلف (حق) مفهومنک منحصر آفعال و مناسبات حقوقیه‌دن استخراج ایدیله میه جکننه ، انسانک بنیه معنویه‌سی ، غایه انسانیت حسابه قاتیلمینجه (حق) ک ماہیتی آکلاشیلامیه بخنه قائلدر . غرب افکار و نظریاتی ده هپ بو اساسی فکر دايره‌سنده تقيید ایلیور .

مؤلف (حق)ی حب غیره ، اجتماعی فدا کار‌لغه استناد ایتدیرنلرک فکر لرندن بحث ایدرکن « بوفکر برایان قوتی اکتساب ایدرسه دوغری او لا بیلر . عکس تقدیرده لافدن ، قوری بر مطالعه فلسفیه‌دن عبارت قالیر » فکرینی سرد ایلیور . يالکز بز بو مطالعه‌ی سید بلک افندینک موضوع‌علیه متناسب کورمیورز . چونکه مسئله (حق) مفهومنک منشاء و ماہیتی آرامق دکلی ؟ بونوع فیلسوفلر « حق مفهومی انسانده کی اجتماعی میلاندن ، حب غیردن ، تعطف Sympathie دن متولددر » دیبورلرکه بوفکر اسلام فقهه‌ستنک قبول ایلدیکی اساس‌لرده چوق‌یاقیندر . چونکه « انسانده بهبیمیت اولدینی کبی بر ملکیت جهتی وارددر . او لکیسی بشریت ، ایکن‌جیسی انسانیت جهتیدر » [ص ۳۶] سوزی ده بونوع فیلسوف و روحیات عالمرینک نظریاتی باشقه کله‌لره افاده ایلکدر . يالکز غربک بونوع عالمریله اسلام فقهه‌اسی آراسنده کی اساسی فرق برنجیلرینک (حق) مفهومنک علی احتساست Sentiment ده آراملری ، ایکن‌جیلرینک بونی بر عقل سلیم ، بر ذهن مسئله‌سی عد ایتلریدر . بوندن بر قاچ عصر اول احتساستک ماہیتنه داير روحیات معلوماتی محدود اولدینی ایچون بو طرز تاق ده طبیعی ایدی . هر حالده سید بلک افندینک بونقطه ده « انسانده بویله اجتماعی میلان تعطف وارددر ، ياخود بوقدر . حق مفهومنک منشائی بو اوله بیلر ، ياخود اولا ماز » طرزنده بیان فکر ایلمری لازمدی ظننده‌یز . یوچه حب غیرک جمعیت ایچنده بر عقیده اولوب اولاما سنک بو فلسفی مطالعه ایله علاقه‌سی یوقدر . حب غیر ، تعطف طبیعی بر حس و میلان ایسه اونک طبیعی تظاهری او لا جق و (حق) مفهومی ده بو تظاهراتدن بری بولونا جقدر .

مؤلف اسلامیتده (حق) ک منشائه داير مطالعات عالما نه صنندن او کره نیورز که ففها حق مفهومی

اول امرده ياشامق احتياجنه ، مانيا قارشيمزده كيلرده بوجق تسليمه بزى سوق ايدن انسانده کي « ملکيت » جهتنه استناد ايتدير يورلر . فقهانك « ملکيت » جهتى ديدكلرى بوکون روحياتده حب غير و ميلان اجتماعى ديديكىز شيدن باشقه برشى دكادر . فقها منبع (-ق) ئى بوصورتلە فردى عد اىشكەلە قالمىور . بر آيت كريمه مفادىدن استخراج ايدرك بونى بر امانت الھىھ عد و بناءً عليه قدسى والھى كورو يورلر . بوصورتلە (حق) ئى فردى احتيارينك فوقنە اصعاد و وظيفە، ايلە بيراشدىرىمىش اولو يورلر . سيد بىك افندى فقهانك بونظر ياتنك نتىجه سنى زە شوصورتلە آكلاتيور : « اسلامىت بواستقلالى [يعني حقك صرف فردى او ماسنى] قبول ايتمىور اونك ايچۈن ئاسانە حق اتحار ويرمىور . اموالنى كلياً اتلاف اىمسىنە مساعده ايتمىور » فرد ايچۈن ، افراد ساڭرە بە قارشى ، جمعىتە قارشى حق او لان حریت كىندى حقىنە الله قارشى بىر وظيفە اولو يور . » (٤٠) صحيفە ايچىنده فلسفة حقوقە عائىد الدەھم بىر مسئله نك بويوك بىر صلاحىت علمىيە ايلە تلىخىصى مخصوصى او لان بو ائرى بوتۇن فلسفة مراقليلرىنە دە توصىيە ايلەكى بىر وجىيە عد ايدىز .

م ۱۰

جىمۇعەل

تارىخ و فلسفة :

۱. رۇودۇر سەتە ئېستۇرىلىك ، جلد ۳۳ ، صايى ۹۷ - ۹۹ ، آغستوس - كانون اول ۱۹۲۱ .

مندرجاتى : منحصرأ « جهان حربى تارىخىنە مدخل » عمومى عنوانى آلتىنده بالخاصه اصول ، مسئله لرى ، مساعى مرکزلىرى و انتقادى خصوصاتە متعلق مەالاتەن عبارتدر . مقالەلرک عنوانلىرى بروجە آتىدر : حرب تارىخىنە تدقيقە دائىر ؟ بىر مورخ حربىدە ساختە خېرلەر حقىنە كى ملاحظە لرى ؟ حرب تارىخىنە متعلق و ئائق و تدقيقات مرکزلىرى (فرانسەدە واجنبى مەلکىنە) ؟ مطبوعات وتارىخ - بىر مساعى عضوى : « مطبوعات بولىنى » (باشلىيچە فرانسەز واجنبى مطبوعات بولىتلرى ، فرانسەز اجنبى مطبوعات و نشرىياتى تدقيق دائىرەسى) ؟ حربە متعلق خرىپەۋى و ئائق .

بونىردىن ماھدا « حربى مىشا و مسئولىتلرى ؟ آلمان اركان حربى سەنە دائىر بىر انتقاد ؛ آوستريا - مجارستان قراركاه ھۇمۇمىسىندىن حربە بىر نظر ؟ حربىك ابتدالرى و دوسييەدە انقلاب ؛ ايتاليانك جهان حربىنە اشتراكى ؛ لمەستانك جهان حربىنە اشتراكى ؟ عنوانلى تىقىدلەلە « حربىك بىحرىيە تارىخىنە عائىد بىر ملاحظە ؛ حربى عسکرى تارىخى و اركان حربىيە تارىخ شىعېسى ؟ حربى اقتصادى تارىخى وقارنەجي وقنى ؛ كتابيات » متعلق مطالعەلر .

بىزه دوغۇردىن دوغرويە تعلقى اعتبارىلە ، فرانسەز اجنبى مطبوعات بوروسى نشر ياتىدىن هر مملکتە عائىد « موقوت بولىن » لر آراسىندە تۈركىيا ايچۈن دە ۷ شباط ۱۹۲۰ دىنلىرى ۱۹ صايى نشر ايدىلىش اولوب ۱۱ نجىي صايىدىن اعتباراً بولته ئىلرک بىرى « استانبول » دىكىرى « آنقرە » مطبوعاتىنە تىخىصىن اولوئندىيەن و عىنى زمانىدە بىر بولته ئىلرک استخبار منبىلىنى تشکىل ايدن عضولە بىراپتۇر عائىد اولەقلرى